

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедра інструментально-виконавської майстерності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов
2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Виконавська інтерпретація

для студентів

Спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
Освітнього рівня: першого (бакалаврського)
Освітньої програми
025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано)
(на базі ОКР «Молодший спеціаліст»)

Київ - 2019

Розробник: Гумінюк Станіслав Павлович, викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності

Викладач: Гумінюк Станіслав Павлович, викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол від 29.08. 2019 року № 8

Завідувач кафедри _____ (Т. Б. Каблова)

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи)

025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано)

(назва освітньої програми)

02.09.2019 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) _____ (Н. С. Свириденко)

(підпис)

Робочу програму перевірено

_____.2019 р.

Заступник директора _____ (А.О. Таранник)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	<i>Нормативна</i>	
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>Українська</i>	
Загальний обсяг кредитів/ годин	<i>4/120</i>	
Курс	<i>3</i>	
Семестр	<i>V</i>	<i>VI</i>
Кількість змістових модулів за розподілом:	<i>4</i>	
Обсяг кредитів	<i>2</i>	<i>2</i>
Обсяг годин, у тому числі:	<i>60</i>	<i>60</i>
Аудиторні	<i>28 години</i>	<i>14 годин</i>
Модульний контроль	<i>4 години</i>	<i>2 години</i>
Семестровий контроль		<i>30 годин</i>
Самостійна робота	<i>28 години</i>	<i>14 годин</i>
Форма семестрового контролю		<i>іспит</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс лекцій «Виконавська інтерпретація» входить до курсу спеціальних дисциплін. Програма курсу базується на основних музично-теоретичних напрацюваннях в галузі музичної інтерпретології та будується відповідно до завдань, які висуваються сучасним етапом розвитку вищої мистецької освіти в Україні.

Мета курсу – засвоєння теоретичних засад та понятійного апарату музичної інтерпретації, опанування інтерпретаційних методик та їх застосування у практичній діяльності музиканта-виконавця.

Завдання курсу:

- Засвоєння теоретичного матеріалу з основ музичної інтерпретації;
- Опанування різних стратегій та методів музичної інтерпретації;
- Володіння практичними навичками розуміння музичного твору та застосування методів виконавської інтерпретації;
- Оперування такими параметрами музичної творчості як стиль, жанр, композиційна драматургія, засоби музичної виразності у процесі інтерпретації музичного твору.

Методи роботи курсу «Виконавська інтерпретація» обираються відповідно до учбової теми і залежать від конкретних музичних творів кожного студента.

Форми роботи – лекційні, семінарські, практичні заняття, самостійна робота студентів, консультації викладача.

Засоби навчання – аудіо-, відеоматеріали, підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації і вказівки.

Формою контролю знань та вмінь студентів з курсу «Виконавська інтерпретація» є модульні контрольні роботи та іспит (6 семестр).

Курс «Виконавська інтерпретація» має практичну спрямованість, Отримані студентами теоретичні та практичні знання з дисципліни «Інтерпретація музичного твору» використовуються у розумінні та формуванні власної інтерпретаційної версії музичного твору, у практичній роботі виконавця над музичним твором. У підготовці програми було використано концепцію музичної інтерпретації доктора мистецтвознавства, професора В.Г. Москаленка та відповідну фахову літературу.

Протягом проходження даного курсу у студентів мають бути сформовані наступні **програмні компетентності**: загальні та фахові (спеціальні).

Інтегральна (здатність до розв'язання спеціалізованих практичних завдань із застосуванням художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства)

Загальні:

Світоглядна (розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професійної діяльності);

Комунікативна (здатність до міжособистісного спілкування та взаємодії, до емоційної стабільності, толерантності. Здатність працювати в команді);

Інформаційна (здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань);

Науково-дослідницька (здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності; розуміння методології музичного мистецтва);

Самоосвітня (розуміти сутність і соціальну значущість своєї майбутньої професії, виявляти до неї стійкий інтерес; здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку).

Фахові (спеціальні):

Організаційна (здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію суб'єктів музично-виконавського та музично-освітнього процесу);

Музично-теоретична (здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва);

Методична (здатність оперативно застосовувати знання, вміння та навички у педагогічній роботі в процесі формування естетичних поглядів та художніх смаків; здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків для забезпечення освітнього процесу в початкових спеціалізованих музичних навчальних закладах; здатність застосовувати традиційні та альтернативні інноваційні технології в процесі педагогічної діяльності; здатність впроваджувати новітні концепції у сфері музичного виконавства, музикознавства, музичної педагогіки та свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями);

Просвітницька (здатність до культурно-освітньої та просвітницької діяльності в умовах сценічного виступу).

У результаті засвоєння програми навчальної дисципліни «Виконавська інтерпретація» слухачі **повинні знати** пропоновані теоретичні питання інтерпретації музичного твору та **вміти використовувати** ці знання у своїй виконавській практиці.

Програмні результати навчання:

Навички використання музично-теоретичних знань музичної інтерпретації;

Вміння застосовувати теоретичні знання та навички в процесі виконавської та педагогічної діяльності, використовувати методи та прийоми виконавської інтерпретації.

Результати навчання за дисципліною:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- Основні поняття та категорії музичної інтерпретації та її різновиди;
- Особливості інтерпретації різних музичних стилів, жанрів та форм;
- Методики процесу виконавської інтерпретації.

вміти:

Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						
	Усього	Аудиторні					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
V семестр							
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади музичної інтерпретації							
Тема 1. Музичне мистецтво та його інтонаційна природа. Про специфіку музичної інтерпретації. Класифікація її різновидів.	6	2					4
Тема 2. Музичний твір як феномен. Основні параметри існування музичного твору та процесу інтерпретації музичного тексту.	6	2					4
Тема 3. Жанр і стиль у музичній творчості. Жанр як чинник музичної форми.	8	2		2			4
Модульний контроль	2						
Змістовий модуль 2. Теоретичні засади виконавської інтерпретації							
Тема 1. Особливості інтерпретації музики барокової доби та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості.	8	2	2				4
Тема 2. Особливості інтерпретації музики епохи класицизму та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості.	10	2	2	2			4
Тема 3. Особливості інтерпретації музики епохи романтизму та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості.	8	2	2				4
Тема 4. Особливості інтерпретації музики XX-XXI сторіччя та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості.	10	2	2	2			4
Модульний контроль	2						
Разом	60	14	8	6			28
VI семестр							
Змістовий модуль 3. Особливості виконавської інтерпретації в діяльності піаніста.							
Тема 1. Фортепіанна музика та особливості її засобів виразності.	4		2				2
Тема 2. Система виконавських засобів виразності у процесі фортепіанної інтерпретації.	8		4				4
Модульний контроль	2						

Змістовий модуль 4. Практичні засади виконавської інтерпретації піаніста.							
Тема 1. Особливості виконавської інтерпретації клавірної музики барокової доби.	4			2			2
Тема 2. Особливості виконавської інтерпретації фортепіанної музики епохи класицизму.	4			2			2
Тема 3. Особливості виконавської інтерпретації фортепіанної музики епохи романтизму.	4			2			2
Тема 4. Особливості інтерпретації фортепіанної музики XX-XXI сторіччя.	4			2			2
Семестровий контроль	30						
Разом	60		6	8			14
Усього	120		14	14			42

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади музичної інтерпретації.

Тема 1.1. Музичне мистецтво та його інтонаційна природа. Про специфіку музичної інтерпретації. Класифікація її різновидів.

Музичне мистецтво як мовна система. Інтонаційність як спосіб самовираження та комунікації. Теорія інтерпретації. Музичне інтонування та музичне мислення як визначальні поняття для роз'яснення механізму музичної інтерпретації. Визначення понять «музична інтерпретація» та її видів: виконавської, музикознавчої, композиторської, редакторської, слухацької тощо.

Тема 1.2. Музичний твір як феномен. Основні параметри існування музичного твору та процесу інтерпретації музичного тексту.

Поняття музичного твору та його складових. Текст музичного твору, нотний текст, музично-інтонаційна модель, музичне звучання та співвідношення цих понять. Структура інтерпретації музичного твору: *інтонаційна модель- інтонування-інтонація*. Нотний текст та його виконання. Творчі механізми музичної інтерпретація, поняття підтексту, музичного задуму, музичної ідеї

Тема 1.3. Жанр і стиль у музичній творчості. Жанр як чинник музичної форми.

Поняття жанру і стилю у музичній творчості та їх роль в процесі музичного інтонування. Жанр як чинник композиційної драматургії музичного твору. Поняття стилю та стиль у музичній творчості. Огляд основних музичних жанрів та стилів в історичному розрізі. Музична форма у жанровому та стильовому контексті.

Змістовий модуль 2. Теоретичні засади виконавської інтерпретації.

Тема 2.1. Особливості інтерпретації музики барокової доби та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості.

Музичне мистецтво барокової доби в історичному та хронологічному контексті. Основні національні школи та композиторські персоналії епохи бароко. Особливості музичних жанрів, інструментарію барокової музики. Образ музиканта-виконавця епохи бароко. Специфіка комплексу композиторських і виконавських засобів виразності музики барокової доби та її інтерпретація.

Тема 2.2. Особливості інтерпретації музики епохи класицизму та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості.

Музичне мистецтво епохи класицизму в історичному та хронологічному контексті. Основні композиторські персоналії музичного класицизму. Особливості музичних жанрів, інструментарію у музичній творчій творчості віденських класиків. Специфіка комплексу композиторських і виконавських засобів виразності музики епохи класицизму та її інтерпретація.

Тема 2.3. Особливості інтерпретації музики епохи романтизму та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості.

Музичне мистецтво епохи романтизму в історичному та хронологічному контексті. Основні національні школи та композиторські персоналії доби романтизму. Особливості музичних жанрів та музичного виконавства у період романтизму. Концертний музикант-виконавець в епоху романтизму. Специфіка комплексу композиторських і виконавських засобів виразності музики періоду романтизму та її інтерпретація.

Тема 2.4. Особливості інтерпретації музики XX-XXI сторіччя та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості.

Історичний огляд основних тенденцій музичної культури XX-XXI сторіччя у хронологічному контексті. Основні стилі, школи та композиторські персоналії у сучасній музичній культурі. Основні жанрові та стильові тенденції сучасної музичної культури. Специфіка комплексу композиторських і виконавських засобів виразності сучасної музики та її інтерпретація.

Змістовий модуль 3. Особливості виконавської інтерпретації в діяльності піаніста.

Тема 3.1. Фортепіанна музика та особливості її засобів виразності.

Особливості фортепіано та його акустичні й виражальні можливості у історичному огляді. Специфіка фортепіанної музики у жанрово-стильовому розрізі. Особливості нотного запису тексту фортепіанного твору. Виконавське інтонування музичного тексту у творах для фортепіано. Виконавські виражальні засоби музиканта-піаніста.

Тема 3.2. Система виконавських засобів виразності у процесі фортепіанної інтерпретації.

Виконавська артикуляція, агогіка, динаміка, педалізація тощо у діяльності музиканта-піаніста. Художня техніка – система виконавських навичок. Комунікація виражальної системи піаніста та жанрово-стильових особливостей фортепіанного репертуару.

Змістовий модуль 4. Практичні засади виконавської інтерпретації піаніста.

Тема 4.1. Особливості виконавської інтерпретації клавірної музики барокової доби.

Виконавська артикуляція, агогіка, динаміка, педалізація тощо в інтерпретації клавірної музики барокової доби. Особливості художньої техніки та системи виконавських навичок в інтерпретації поліфонічної барокової музики. Комунікація виражальної системи піаніста та жанрово-стильових особливостей барокового клавірного репертуару.

Тема 4.2. Особливості виконавської інтерпретації фортепіанної музики епохи класицизму.

Виконавська артикуляція, агогіка, динаміка, педалізація тощо в інтерпретації фортепіанного доробку музики епохи віденських класиків. Художня техніка та система виконавських навичок в інтерпретації жанрів музики епохи класицизму. Комунікація виражальної системи піаніста та жанрово-стильових особливостей фортепіанного репертуару періоду епохи класицизму.

Тема 4.3. Особливості виконавської інтерпретації фортепіанної музики епохи романтизму.

Виконавська артикуляція, агогіка, динаміка, педалізація тощо в інтерпретації фортепіанної музики епохи романтизму. Художня техніка та система виконавських навичок в інтерпретації жанрів музики епохи романтизму. Комунікація виражальної системи піаніста та жанрово-стильових особливостей фортепіанного репертуару періоду епохи романтизму.

Тема 4.4. Особливості інтерпретації фортепіанної музики ХХ-ХХІ сторіччя.

Основні стилі, школи та композиторські персоналії у сучасній музичній культурі та фортепіанний репертуар музики ХХ-ХХІ сторіччя для фортепіано. Основні жанрові та стильові тенденції сучасної фортепіанної культури. Специфіка комплексу композиторських і виконавських засобів виразності піаніста в інтерпретації сучасної музики для фортепіано.

5. Контроль навчальних досягнень

5.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	4	4				
Відвідування семінарських занять	1			4	4	3	3		
Відвідування практичних занять	1	1	1	2	2			4	4
Робота на семінарському занятті	10			4	40	3	30		
Робота на практичному занятті	10	1	10	2	20			4	40
Виконання завдань до самостійної роботи	5	3	15	4	20	2	10	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25		
Разом			54		115		68		64
Усього 301, екзамен, коефіцієнт 5									

5.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

№	Зміст завдання	Академічний контроль	Бали
1.	Ознайомлення зі специфікою інтерпретації як явища	На практичному та семінарському занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
2.	Поняття феномену музичного твору. Різновиди підходів до вивчення.		5
3.	Музична форма у жанровому та стильовому контексті		5
4.	Образ музиканта-виконавця епохи бароко.		5
5.	Основні композиторські персоналії музичного класицизму		5
6.	Концертний музикант-виконавець в епоху романтизму.		5
7.	Основні жанрові та стильові тенденції сучасної музичної культури.		5
8.	Специфіка фортепіанної музики у жанрово-стильовому розрізі.		5
9.	Художня техніка – система виконавських навичок.		5
10.	Інтерпретації поліфонічної барокової музики.		5
11.	Інтерпретації жанрів музики епохи класицизму.		5
12.	Інтерпретації жанрів музики епохи романтизму.		5
13.	Інтерпретації жанрів музики сучасності.		5

5.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

№	Модульна контрольна робота 1	Критерії оцінювання		Бали
1.	<i>усне завдання (індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, тощо)</i>	своєчасність виконання завдання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		Ініціативність	1	
4.	<i>письмове завдання (охарактеризувати специфічні риси музичної форми як інтонаційної моделі- інтонування-інтонації.</i>			20
Максимальна кількість балів				25
№	Модульна контрольна робота 2	Критерії оцінювання		Бали
1.	<i>усне завдання (індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, тощо)</i>	своєчасність виконання завдання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		Ініціативність	1	

5.	<i>письмове завдання (охарактеризувати інтпретатційні підходи до музики відповідної епохи)</i>		20
Максимальна кількість балів			25
№	Модульна контрольна робота 3	Критерії оцінювання	Бали
1.	<i>усне завдання (індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, тощо)</i>	<i>свочасність виконання завдання</i>	1
		<i>повний обсяг виконання</i>	1
		<i>якість виконання</i>	1
		<i>креативний підхід</i>	1
		<i>Ініціативність</i>	1
6.	<i>письмове завдання (охарактеризувати особливості діяльності піаніста в контексті інтерпретації творів)</i>		20
Максимальна кількість балів			25

5.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

В I семестрі складається залік, в II семестрі складається екзамен, який передбачає демонстрацію навичок з інтерпретації та вмінь аналізувати інтерпретації різних виконавців.

5.5 Шкала відповідності оцінок.

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

6. Навчально-методична карта дисципліни «Виконавська інтерпретація»

Разом: 120 години, лекційних годин – 14, семінарських – 14, практичні заняття – 14 годин, самостійна робота – 42 годин, семестровий контроль – 30 годин, модульний контроль – 6 годин.

Модулі	Змістовний модуль I			Змістовний модуль II				Змістовний модуль III		Змістовний модуль IV			
Назва модуля	Теоретичні засади музичної інтерпретації.			Теоретичні засади виконавської інтерпретації.				Особливості виконавської інтерпретації в діяльності піаніста.		Практичні засади виконавської інтерпретації піаніста.			
Кількість балів за модуль	54			115				68		64			
Заняття	1	2	3-4	5-6	7-9	10-11	12-14	1	2-3	4-7			
Лекційні	1	1	1	1	1	1	1						
Семінари				1	1	1	1	1	2				
Практичні			1		1		1			1	1	1	1
Назва навчального модуля (практичне заняття)	Тема 1. Музичне мистецтво та його інтонаційна природа. Тема 2. Музичний твір як феномен. Тема 3. Жанр і стиль у музичній творчості. 1*3=36. 1*1= 1 б./ 10*1=10 б. 14 б.			Тема 1. Особливості інтерпретації музики барокової доби та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості.. Тема 2. Особливості інтерпретації музики епохи класицизму та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості. Тема 3. Особливості інтерпретації музики епохи романтизму та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості. Тема 4. Особливості інтерпретації музики ХХ-ХХІ сторіччя та основні засоби музичної виразності у композиторській та виконавській творчості. 1*4= 4 б 1*2= 2 б./ 10*2=20 б. 1*4= 4б./ 10*4=40 б. 70б.				Тема 1. Фортепіанна музика та особливості її засобів виразності. Тема 2. Система виконавських засобів виразності у процесі фортепіанної інтерпретації. 1*3= 3б. 1*3=3б./ 10*3=30 б. 33 б.		Тема 1. Особливості виконавської інтерпретації клавірної музики барокової доби.. Тема 2. Особливості виконавської інтерпретації фортепіанної музики епохи класицизму.. Тема 3. Особливості виконавської інтерпретації фортепіанної музики епохи романтизму. Тема 4. Особливості інтерпретації фортепіанної музики ХХ-ХХІ сторіччя. 1*4=4/ 10*4=40 44б.			
Самостійна робота 5 балів	5б.	5б.	5б.	5б.	5б.	5б.	5б.	5б.	5 б.	5б.	5б.	5 б.	5б.
Види поточного контролю	МКР 25 балів			МКР 25 балів				МКР 25 балів					
Екзамен Всього 301 бал без урахування коефіцієнту, Коефіцієнт 5													

7. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Алексеев А. Д. Интерпретация музыкальных произведений / А. Д. Алексеев. – М. : Музыка, 1984. – 91 с.
2. Асафьев Б. Музыкальная форма как процесс. Книги первая и вторая / Борис Владимирович Асафьев (Игорь Глебов) — 2-е изд. — Л. : Музыка. Ленингр. отд-ние, 1971. — 376 с.
3. Кашкадамова Н. Виконавська інтерпретація у фортепіанному мистецтві ХХ сторіччя. Львів ККІНПАТРИ ЛТД, 2014. 340 с.
4. Кашкадамова Н. Історія фортепіанного мистецтва ХІХ сторіччя. Тернопіль АСТОН 2006 607 с.
5. Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано). Історія. Тернопіль СМП «АСТОН», 1998. 299 с.
6. Корыхалова Н. Интерпретация музыки: Теоретические проблемы музыкального исполнительства и критический анализ их разработки в современной буржуазной эстетике. – Л.: Музыка, 1979.
7. Кочнев Ю. Л. Музыкальное произведение и интерпретация / Ю. Л. Кочнев // Советская Музыка – 1969. – №12. – С. 24–29.
8. Либерман Е. Творческая работа пианиста с авторским текстом. / Е.Я. Либерман. – М.: Музыка. – 235 с.
9. Михайлов М. Стиль в музыке / Михаил Кесаревич Михайлов. – Л. :Музыка, 1981. – 262 с.
10. Москаленко В. Г. Творческий аспект музыкальной интерпретации / В. Г. Москаленко. – К., 1994. – 157 с.
11. Москаленко В. Лекции по музыкальной интерпретации. Учебное пособие. Киев : 2013. – 271 с.
12. Назайкинский Е. Стиль и жанр в музыке: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Евгений Назайкинский. – М. :Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2003. – 248 с.
13. Нейгауз Г. Об искусстве фортепианной игры. Записки педагога [изд. 5-е] / Генрих Нейгауз. – М. : Музыка, 1987. – 238 с.
14. Рабинович Д. А. Исполнитель и стиль / Д. А. Рабинович // Избранные статьи. – М. : Сов. композитор, 1981. – Вып. 2. – 320 с.
15. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма.
16. Скребков С. Художественные принципы музыкальных стилей / С. Скребков. – М. : Музыка, 1973. – 447 с.
17. Цуккерман В. Музыкальные жанры и основы музыкальных форм / Виктор Абрамович Цуккерман. – М. : Музыка, 1964. – 159 с.

Допоміжна

1. Бузони Ф. О пианистическом мастерстве. Избранные высказывания / Ферруччо Бузони // Исполнительское искусство зарубежных стран. М. : 1962. — Вып. 1. – С. 141-175.

2. Голубовская Н. Искусство педализации / Н. Голубовская. – Л.: Музыка, 1973. – 96 с.
3. Гофман И. Фортепианная игра. Ответы на вопросы о фортепианной игре / И. Гофман. – М.: Государственное музыкальное издательство, 1961. 222 с.
4. Ручьевская Е. Функции музыкальной темы. – Л.: Музыка, 1977.
5. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей // Избранные труды: В 2-х т. – М.: Педагогика, 1985. – 312 с.
6. Хиндемит П. Мир композитора / Пауль Хиндемит // Дирижерское исполнительство Практика, история, эстетика / [Ред., сост., автор вступ. ст., доп. и коммент. Л. Гинзбург]. – М. : Музыка, 1975. – С. 467-474
7. Чинаев В. «Прорыв к выразительности»: ГленГулд – музыкант и личность // Музыкальная жизнь. – 1992. – № 21-22.